

“İQTİSADI İSLAHATLAR” elmi-analitik jurnal

AZƏRBAYCANDA SƏNAYE MÜƏSSİSƏLƏRİNİN DAVAMLI İQTİSADI İNKİŞAFA TƏSİRİNİN TƏHLİLİ

№ 2(7)-2023
səh. 83-90

i.ü.f.d., dosent Elşad YUSİFOV
Azərbaycan Memarlıq və
İnşaat Universitetinin dosenti,

Ruslan QASIMOV
Azərbaycan Memarlıq və İnşaat
Universitetinin doktorantı,

Fatima RZAYEVA
Bakı Avrasiya Universitetinin
magistrantı

elshad.yusifov@azmiu.edu.az

ruslan.gasimov.041@gmail.com

fatima.rzayeva1996@mail.ru

Azərbaycanda sənaye müəssisələrinin davamlı iqtisadi inkişafa təsirinin təhlili

Elşad YUSİFOV

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin dosenti, i.ü.f.d.,

Ruslan QASIMOV

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin doktorantı

Fatima RZAYEVA

Bakı Avrasiya Universitetinin magistrantı

XÜLASƏ

Məqalədə sənaye müəssisələrinin davamlı inkişafının təmin edilməsinin əhəmiyyəti və davamlı inkişafa nail olunmasının müxtəlif aspektləri tədqiq olunur. Bu kontekstdə sənaye müəssisələrinin inkişaf səviyyəsinin Azərbaycanda makroiqtisadi sabitliyə və bununla da davamlı inkişaf meyllərinə səbəb olduğu məqalədə statistik göstəricilərin təhlili nəticəsində müəyyənləşdirilir. Ölkənin davamlı iqtisadi inkişafına təsirini daha detallı görmək üçün sənaye müəssisələrinin mülkiyyət növünə görə, eləcə də miqyasına görə tərkibi də məqalədə təhlil edilir. İnkişaf etmiş ölkələrin inkluziv inkişafında sənayenin rolu və onun mümkün təsirlərinin tədqiqi də məqalədə öz əksini tapmışdır. Yekunda tədqiqatdan irəli gələn müvafiq nəticələr ümumiləşdirilmişdir.

Açar sözlər: *davamlı iqtisadi inkişaf, makroiqtisadi sabitlik, məşğulluq, sənaye istehsalı, rəqabətqabiliyyətlilik.*

JEL kodu: L50, L60, L69, O10

GİRİŞ

İqtisadi inkişafın intensivləşdirilməsi, dinamik iqtisadi artımın əldə olunması ölkədə istehsalın yaratdığı əlavə dəyərin həcmindən və keyfiyyətindən asılıdır. Xüsusilə sənaye istehsalının həcmi və inkişafı infrastrukturun inkişafına səbəb olmaqla yanaşı, ətraf mühitə texnogen və antropogen təsirin artması ilə nəticələnir. Təbii ki, tənzimlənməyən sənaye istehsalı gəlirin yüksəldilməsinə xidmət etməklə yanaşı, ekoloji zərərli təsirlərlə həyat şəraitinin pisləşməsinə səbəb olur. Buna görə də inkişafın müsbət perspektivlərinə nail olmaq istəyi davamlı inkişaf konsepsiyasının yaranmasına səbəb olmuşdur. Elmi ədəbiyyatda belə bir fikir formalaşmışdır ki, davamlı inkişaf dünyanın bütövlük və tarazlığa doğru hərəkəti, resurs çatışmazlığı problemlərinin həlli və sağlamlığın yaxşılaşdırılması, sosial münasibətlərin, yoxsulluğun və işsizliyin aradan qaldırılması məqsədi daşıyır. Müasir şəraitdə iqtisadiyyatın davamlı inkişafına iqtisadi sistemin ilkin halqasının sənaye müəssisələrinin davamlı inkişafı ilə nail olunur. Müəssisələrin fəaliyyətini xarakterizə edərək davamlılıq və davamlı inkişaf anlayışlarından istifadə olunur. Davamlılıq tarazlıq vəziyyəti və xarici mühitin dəyişkənliyinə baxmayaraq, müəssisənin istehsal, kommersiya, maliyyə və digər aspektlərinin əsas nisbətlərini və xüsusiyyətlərini sabit səviyyədə saxlamaq qabiliyyəti kimi şərh olunur. Sənaye müəssisəsinin davamlı inkişafı o halda mümkündür ki, gəlirlər və istehsalın həcmi sabit artan tendensiyaya malik olsun. Sənaye müəssisəsinin davamlı inkişafı anlayışı müəssisənin fəaliyyətinin bütün aspektlərində kəmiyyət və keyfiyyətə yüksəlişləri, xarici mühitin mənfi dəyişikliklərinə uyğunlaşmaq, aktiv xarici şərait yaratmaq üçün müəssisənin iqtisadi potensialından istifadə etmək bacarığını xarakterizə edir.

Ümumiyyətlə, uzun müddət ərzində davamlılıq və davamlı inkişaf problemi müxtəlif səviyyələrdə sənaye sistemləri ilə bağlı bu kateqoriyaların birgə fəaliyyət kontekstində tədqiq olunur. Davamlı iqtisadi inkişaf bütün istehsal amillərinin və bütövlükdə iqtisadi sistemin təkrar

istehsalını təmin edən inkişaf kimi başa düşülməlidir. Bu tərifi davamlı inkişafın ümumi xüsusiyyətlərini əks etdirdiyini qeyd etmək olar. Hər bir sistem öz inkişaf məqsədlərinə doğru irəliləyərək daim ziddiyyətləri həll edərək keyfiyyətə yeni inkişaf mərhələsinə çıxmağa çalışır. Həmçinin davamlı inkişaf sistemin sabitliyinin nəticəsidir, onun itirilməsi subyektin iqtisadi sisteminin məhvinə gətirib çıxarır. Qeyd edilənlər davamlılıq və sənaye müəssisələrinin davamlı inkişafı arasındakı əlaqənin təhlili üçün başlanğıc istiqamətlər hesab edilə bilər.

TƏHLİL

Son illərdə bütün ölkələrdə olduğu kimi Azərbaycanda da sənaye istehsalının müasir tələblər çərçivəsində artırılması müəyyən olunmuş hədəflərdən hesab olunur. İstehsalın həcmının artırılması təbii ki, mənfəətin yüksəldilməsini məqsəd kimi müəyyən edən biznes fəaliyyəti prinsiplərinə uyğun olmaqdan əlavə davamlı inkişaf ideyası ilə əvəz olunmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, davamlı inkişaf ideyası ekoloji və sosial-iqtisadi hədəflərə nail olunmasını icra etməyə imkan verən üsuldur. Müasir konsepsiya kimi davamlı inkişafın əsasını fəaliyyət üçün təbii mühitin təşkil etməsi iqtisadi münasibətləri vətəndaşların rifahı üçün vasitəyə çevirir [6]. Müasir sənaye müəssisələrinin fəaliyyəti üçün davamlı inkişaf konsepsiyasının tələblərinə riayət etmək əsas istiqamətlərdəndir. Vətəndaşların sosial rifahının yüksəldilməsi, eləcə də təbiətin qorunması zərurətinin artması sənaye istehsal fəaliyyətinin zərərli təsirləri, o cümlədən təbii sərvətlərin tükənməsi ilə bağlı tədqiqatların nəticələrinin aradan qaldırılmasına yönəlmiş hədəflərdir.

Davamlı inkişaf konsepsiyasının müəssisə səviyyəsində həyata keçirilməsi iqtisadi, sosial və ekoloji məqsədlərin eyni vaxtda həyata keçirilməsi ilə bağlıdır. Sahibkarlıq subyektlərinin inkişafı bir sıra ekzogen və endogen amillərdən asılı olaraq, mürəkkəb və hərtərəfli olur. Təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyəti üçün müəssisənin maliyyə vəziyyəti və iqtisadiyyatın makroiqtisadi vəziyyəti həlledici əhəmiyyət kəsb edir [2, s. 67].

Azərbaycanda əsasən makroiqtisadi inkişafda mədənçıxarma sənaye müəssisələri daha çox paya sahibdir. Belə ki, neft və qazın hasilatı və ixracı ölkədə gəlirlərin əsas hissəsini təşkil etdiyindən emal və digər sənaye sahələri ÜDM-in formalaşmasında daha az rol oynayır. Lakin həyata keçirilən iqtisadi islahatlar yaxın perspektivdə iqtisadi inkişafda emal sənayesinin iştirak payını artıracaq. Azərbaycanda sənaye müəssisələrinin əksər hissəsi ölkənin ümumi iqtisadi siyasətinə uyğun olaraq fəaliyyət göstərir. Xüsusilə, qeyri-neft sektorunda fəaliyyət göstərən sənaye müəssisələrinin davamlı inkişaf məqsədlərinə nail olması, eləcə də vətəndaşların sosial müdafiəsi ilə bağlı vəziyyətin, məşğulluğun artırılması məqsədilə istehsal prosesinə ixtisas səviyyələrinin artırılması yolu ilə ardıcıl və məqsədyönlü işlər aparılır. Müvafiq qurumlar və ayrı-ayrı qeyri-dövlət müəssisələri tərəfindən potensial kadrların peşə bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi məqsədilə mərkəzlərin fəaliyyəti təşkil olunur. Sənaye müəssisələrinin fəaliyyətinin səmərəliliyini artırmaq üçün son dövrlərdə sənaye mərkəzləri və ya məhəllələri yaradılır.

Göstərilən sənaye müəssisələri dövlət mülkiyyətinə malik olmaqla yanaşı, həm qarışıq, yəni birgə mülkiyyətə malik müəssisələr kimi, həm xarici investorların maliyyə vəsaitləri hesabına yaradılan və fəaliyyət göstərən sənaye müəssisələri, həm də qeyri-dövlət və ya özəl mülkiyyətə məxsus sənaye müəssisələri kimi fəaliyyətini davam etdirir. Bu sadalananlardan əlavə, Azərbaycanda bələdiyyələr tərəfindən müxtəlif əmtəə və xidmətlərin istehsalı və təqdim edilməsi məqsədilə yaradılan və onların mülkiyyətində olan müəssisələr fəaliyyət göstərirlər. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi də rəsmi statistik məlumatları təqdim edərkən sənaye müəssisələrinin maliyyə-təsərrüfat və istehsal fəaliyyətini xarakterizə edən göstəriciləri dövlət və qeyri-dövlət mülkiyyətində olmaqla iki cür, qeyri-dövlət mülkiyyətinin tərkibində isə xüsusi, birgə, o cümlədən də qarışıq mülkiyyət olaraq təqdim edir. Cədvəl 1-də ölkəmizin ərazisində müxtəlif mülkiyyət növlərinə görə sənaye müəssisələrinin say tərkibi verilmişdir.

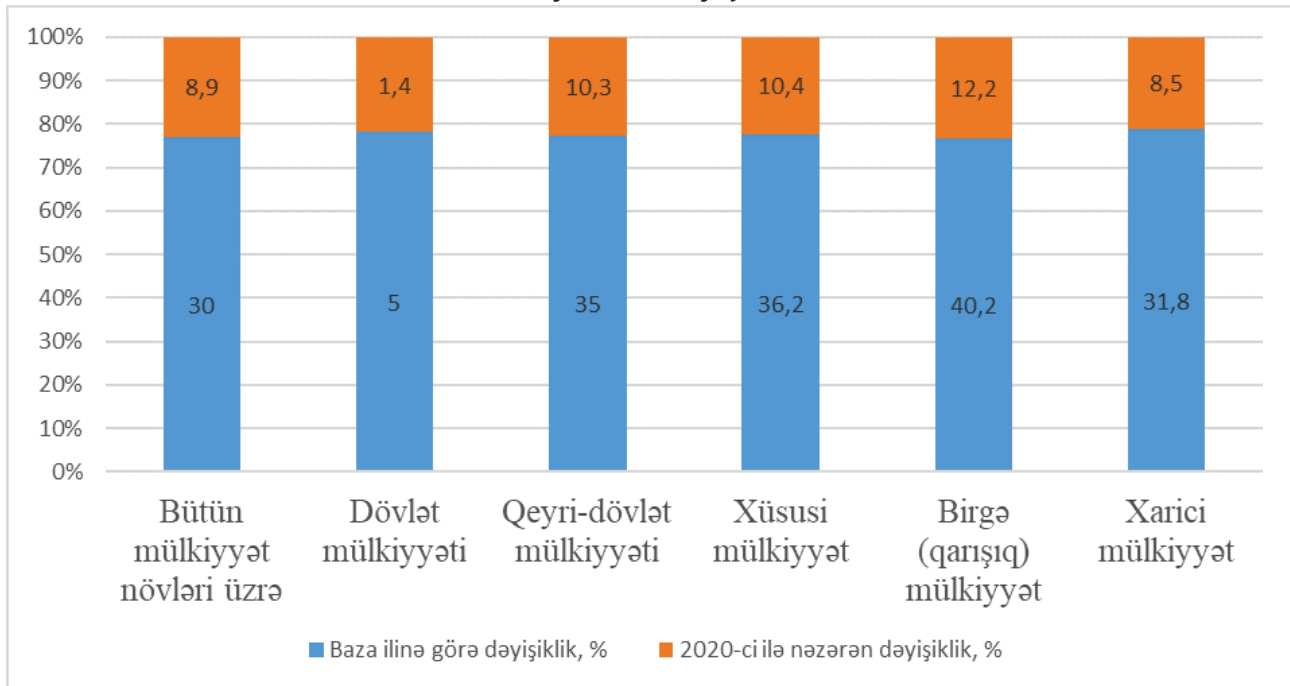
Cədvəl 1. 2018-2021-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən sənaye müəssisələrinin sayı (mülkiyyət növlərinə görə), vahid

Göstəricilər	2018	2019	2020	2021	Baza ilinə görə dəyişiklik, %	2020-ci ilə nəzərən dəyişiklik, %
Bütün mülkiyyət növləri üzrə	2837	3169	3389	3689	30	8.9
Dövlət mülkiyyəti	537	562	556	564	5	1.4
Qeyri-dövlət mülkiyyəti	2300	2607	2833	3125	35	10.3
Xüsusi mülkiyyət	1975	2234	2435	2689	36.2	10.4
Birgə (qarışıq) mülkiyyət	92	97	115	129	40.2	12.2
Xarici mülkiyyət	233	276	283	307	31.8	8.5

Mənbə: [1, s. 11]

Cədvəl 1-də nəinki mülkiyyət növündən asılı olaraq sənaye müəssisələrinin say tərkibi göstərilmişdir, habelə burada faiz göstəriciləri əsasında baza ilinə görə, yəni 2018-ci ilə görə və 2020-ci ilə nəzərən dəyişikliklər hesablanmış və əks olunmuşdur. Cədvəldən görüldüyü kimi, mülkiyyətindən asılı olmayaraq, bütün müəssisələrin sayında artım olmuşdur. İstər dövlətə məxsus olan sənaye müəssisələrinin, istərsə də qeyri-dövlət subyektlərinə məxsus olan sənaye müəssisələrinin sayı artmışdır. Ayrıca olaraq qeyd etmək lazımdır ki, xarici iqtisadi subyektlərə məxsus olan müəssisələr təhlil edilən bütün illərə görə birgə mülkiyyət əsasında fəaliyyət göstərən müəssisələrin sayından üstündür. Qrafik 1-də 2021-ci ildə sənaye müəssisələrinin mülkiyyət növündən asılı olaraq baza ilinə və 2020-ci ilə görə dəyişmə tendensiyası faizlə təqdim olunur.

Qrafik 1. 2021-ci ildə Azərbaycan Respublikasında mülkiyyət növünə görə sənaye müəssisələrinin baza ilinə (2018) və 2020-ci ilə nəzərən sayınının dəyişməsi dinamikası, %-lə

Mənbə: Cədvəl 1-ə əsasən müəllif tərəfindən hazırlanmışdır

Cədvəl 1-dəki hesablamaların qrafiki olaraq əks olunması və artımın vizuallaşdırılmasına əsasən qeyd edə bilərik ki, dövlətə məxsus olan müəssisələrdən əlavə sənaye müəssisələrinin sayı ümumi tərkibdə bütün illər üzrə təhlil edilən sahə müəssisələrinin 80 faizindən artıqdır. Baza ilinə, yəni 2018-ci ilə görə artım faiz nisbətində 2020-ci ilə görə artımdan daha çox olmuşdur. Ümumilikdə artımın olması ölkə iqtisadiyyatı və sənayesi, ölkədəki davamlı inkişaf üçün əhəmiyyətli amildir. Lakin ayrı-ayrılıqda artım arasında təhlil edilən kateqoriyalar üzrə kəskin fərqin olması da səbəblərin müəyyən edilməsini tələb edir. Belə ki, cədvəl 1-də göstəriciləri əks olunan illər qlobal səviyyədə müşahidə edilən iqtisadi aktivliyin zəifləməsi dövrü olmuşdur. Buna baxmayaraq, Azərbaycanda sənaye müəssisələrinin sayında artım davam etmişdir. Bu da özlüyündə davamlı inkişafın mühüm göstəricisidir. Çünki dövlət qurumları əvvəlcədən müəyyən olunmuş iqtisadi fəaliyyət planına, ölkə rəhbərliyinin iqtisadi ideyalarının reallaşdırılmasına ciddi yanaşmışlar. Həmçinin sənaye müəssisələrinin iqtisadi fəaliyyətinin bazar tənzimlənməsi səmərəli təşkil olunmuşdur. Bu aspektdən məsələyə yanaşdıqda qeyri-dövlət kapitalının, xüsusilə xarici investisiyaya malik sənaye müəssisələrinin ölkədə mühüm istehsal imkanlarına malik olması gözlənilən perspektiv nəticələrin uğurlu olacağından xəbər verir.

Azərbaycanda davamlı inkişafın təmin edilməsində sənaye müəssisələrinin əhəmiyyətli rolunun nəzərə alaraq müxtəlif sənaye və texnologiyalar parkı, azad iqtisadi zonalar, sənaye məhəllələri yaradılır. Qeyd etmək lazımdır ki, bu addımlar həm sənaye müəssisələrinin əlaqələndirilmiş fəaliyyətini təşkil etməyə, həm də onların fəaliyyətinə nəzarət etməyə imkan verir. Beynəlxalq keyfiyyət standartlarının tələblərinə cavab verən, o cümlədən rəqabət mübarizəsində qalib gəlmək imkanlarına malik olan sənaye - istehsal müəssisələrinin uğurla formalaşdırılması və sənaye məhsulunun ixracına imkan verən nəqliyyat-logistika mərkəzlərinin yaradılması sənaye müəssisələrinin makroiqtisadi sabitliyə nail olunmasında da rolunu artıracaqdır. Davamlı inkişafın möhkəmləndirilməsi istiqamətində emal sənaye məhsulunun artımına nail olmaq sənayedə müəssisələr tərəfindən innovasiya amilinin düzgün anlaşılması və səmərəli tətbiq edilməsi, innovasiya menecmentinin uğurla həyata keçirilməsi, o cümlədən rəqəmsal texnologiyaların sənaye istehsalı prosesində tətbiqi, yeni və yalnız

innovasiyalı istehsalın təşkil edildiyi sənaye müəssisələrinin formalaşdırılması ilə mümkündür.

Azərbaycanda sənaye sahələrinin müxtəlif olması, bu sənaye sahələrində iqtisadi fəaliyyətlə məşğul olan müəssisələrin davamlı inkişafının əsas amillərindən biri fəaliyyət istiqamətlərinin də müxtəlif olmasıdır. Əsas məqsəd sənaye əmtəə və xidmətlərinin istehsalı prosesində şaxələndirilmənin həyata keçirilməsidir. Habelə müəssisələrin fəaliyyətinin davamlılığının əsas göstəricilərindən biri də sənaye müəssisələri tərəfindən istehsal olunan sənaye məhsulunun və bununla əlaqədar təqdim edilən xidmətlərin tələbi və bazardakı rəqabət də daxil olmaqla fərqli şərtlərin təsiri ilə rahat şəkildə əvəz edilə bilməsidir. Belə çevik xüsusiyyətlərə malik olan sənaye müəssisəsi daxili və xarici bazarlarda müşahidə edilən proses və transformasiyalara çevik bir şəkildə minimum məsrəflərlə uyğunlaşa bilər. Davamlı inkişafın əsas xüsusiyyətlərindən biri də sənaye müəssisəsinin yüksək rəqabət qabiliyyətinə nail olması, habelə rəqabətqabiliyyətli əmtəə və xidmətlər təqdim etməsidir [4, s. 132]. Real olaraq ölkəmizdə fəaliyyəti şaxələndirilən, məhsul çeşidində əhəmiyyətli müxtəlifliyə malik olan sənaye müəssisələri, əsasən emal sənaye müəssisələridir və bunlar tikinti materiallarının istehsalı, yeyinti və yüngül sənaye, eləcə də neft sənayesinə aiddir.

Həmçinin sənayenin inkişafı sənaye müəssisələrinin ölçüsünə görə hansı qrupa daha çox aid olmasından da asılıdır. Belə ki, mikro, kiçik, orta və iri olmaqla qruplaşdırılan sənaye müəssisələri fəaliyyət xüsusiyyətlərinin fərqlənməsi baxımından müxtəlif xarakterli təsirlər yaradır. İqtisadi fəaliyyət istiqamətlərinin, eləcə də məhsul və xidmətlərinin çeşid müxtəlifliyinə nail olunması siyasətii iri və orta iqtisadi subyektlər müxtəlif kateqoriyalardan olan resurslarının zənginliyinə görə asan şəkildə reallaşdırıla bilər. Digər aspektdən məsələyə yanaşdıqda kiçik və mikro sənaye müəssisələri də öz növbəsində sənaye sahələrində operativ olaraq iqtisadi situasiyada və adekvat iqtisadi qərarların qəbul edilməsində üstünlüklərə malikdir. 2021-ci il üzrə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən sənaye subyektlərinin miqyas və iqtisadi fəaliyyət növlərinə qruplaşdırılması cədvəl 2-də təqdim edilir.

Cədvəl 2. Sənaye müəssisələrinin müxtəlif fəaliyyət növlərinə və ölçüsünə görə qruplaşdırılması, vahid

Göstəricilər	2021-ci il		
	mikro	kiçik	orta və iri
Bütün sənaye	2042	783	864
Mədənçıxarma sənayesi	191	78	82
Emal sənayesi	1693	600	484
Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı	62	34	163
Su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı	96	71	135

Mənbə: [1, s. 16]

İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi onu göstərir ki, davamlı iqtisadi inkişafa nail olmaq iqtisadi subyektlərin fəaliyyətinin sərbəstliyindən, öz maraqlarına uyğun qərar qəbul etməyindən və mülkiyyət hüquqlarının qorunmasından asılıdır [5, s. 244]. Həmin iqtisadiyyatlarda əsas üstünlük kiçik miqyaslı və özəl kapitallı iqtisadi subyektlərindir. Azərbaycanda da 2021-ci il üzrə ümumi sənayenin göstəricilərinə əsasən sənaye müəssisələrinin tərkibində mikro və kiçik müəssisələr üstünlük təşkil edir. Orta və iri sənaye müəssisələri isə yalnız elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı, o cümlədən su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sahəsində fəaliyyət göstərən kiçik sənaye müəssisələrindən say etibarı ilə üstün

olmuşdur.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, sənaye müəssisələrinin mikro və kiçik, həmçinin orta miqyasda üstünlük təşkil etməsi ölkələrin iqtisadi sisteminin daha dayanıqlı inkişafına gətirib çıxarır. Kiçik müəssisələr bazar iqtisadiyyatında rəqabətli mübarizə şərtləri içərisində gedən kəskin proseslərə daha elastik reaksiya verərək qarşıya qoyulmuş məqsədlərə çatmaqda, o cümlədən qlobal tendensiyaya çevrilən rəqəmsallaşma trendlərinə daha cəld qoşulmaq və bu istiqamətdə dəyişiklik etməkdə fərqlənirlər. Müvafiq üstünlüklər mürtiplikativ təsirlərlə əlavə gəlir imkanları yaradır, ölkədə makroiqtisadi artımın illər üzrə yüksəldilməsi və qloballaşma prosesində davamlı iştirak üçün əhəmiyyət kəsb edir [3, s. 63]. İnkişaf etmiş ölkələrdə sənaye inqilabının və hazırki postsənaye dövrünün mərhələlərində kiçik miqyaslı sənaye subyektləri daha fəaldır. Onlar davamlı iqtisadi artımı və inklüziv inkişafı təşviq etmək, ölkə əhalisinin, xüsusilə regionlarda yaşayan əhali qruplarının yeni iş yerləri ilə təmin olunması, ölkədə davamlı sənayeləşmə tendensiyasının innovasiya ilə müşayiət olunmasını, eləcə də ümumi gəlirlərin ədalətli paylanmasını icra etməklə Davamlı İnkişaf Məqsədlərinə reallaşdırmaqda mühüm rol oynayır.

NƏTİCƏ

Sənaye sistemlərinin davamlılığı və sənaye müəssisələrinin davamlı inkişafının təhlilinə nəzəri yanaşmalar olduqca dəyişkəndir. Bu sahədə həyata keçirilən tədqiqatlar üçün bir sıra nəzəri və metodoloji tələblərə riayət etmək lazımdır. Ölkənin sənaye sisteminin davamlılığı və sənaye müəssisələrinin davamlı inkişafı keyfiyyətcə birtiplidir. Davamlı inkişaf sənaye müəssisəsinin fəaliyyət növündən, onun daha yüksək səviyyəli iqtisadi əlaqələrə daxil edilməsindən, müxtəlif növ rəqiblərin təsirindən, o cümlədən idarəetmə sistemlərinin məqsədlərinin müəyyən edilməsindən asılı olaraq fərqli xarakter daşıyır.

Müxtəlif sahələrdə fəaliyyət göstərən sənaye subyektlərinin fəaliyyətinin keyfiyyət göstəricilərini ümumiləşdirərək belə demək olar ki, istehsal prosesində innovasiyaların və yeni texnologiyaların istifadəsinin vacibliyi statistik göstəricilərlə də öz təsdiqini tapır. Təbii ki, yeni və rəqəmsal iqtisadi mühitdə müxtəlif rentabelli vasitə və imkanlardan hərtərəfli istifadə olunması tələb olunur. Beləliklə qeyd etmək vacibdir ki, davamlı iqtisadi inkişafın təmin edilməsi prosesində müasir texnologiyaya malik olan sənaye subyektlərinin ümumi makroiqtisadi stabillikdə və əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsində payı mümkün olan digər amillərdən daha çoxdur.

Sənaye müəssisələrinin daha çox qeyri-dövlət mülkiyyətində olması Azərbaycan üçün perspektiv sahələr olan və emal sənayesinin maşınqayırma, ağır sənaye, optik məhsullar, elektron texnika və texnologiya sahəsində, o cümlədən də əczaçılıq və kimya sənaye məhsullarının istehsalında ixtisaslaşmağa və istehsalın həcmi artırmağa, bu sahələrdə ixrac potensiallarını çevik şəkildə reallaşdırmağa imkan verir.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan sənayesi, / - Bakı: Statistik məcmuə, - 2022, - 218 səh.
2. Məmmədova N.N., Nəriman T.N., Kiçik sahibkarlığın Azərbaycan iqtisadiyyatındakı rolu, UNEC Elmi Xəbərləri, İl 7, Cild 7, iyul- sentyabr, 2019, səh. 55 – 70.
3. Rüstəmov G. Sənaye müəssisələrində marketinq fəaliyyətinin idarə edilməsinin təkmilləşməsində klaster yanaşmanın rolunun artırılması, İpək Yolu, - 2017. No.3, - səh.126-135
4. Алексеенко Н.В. Устойчивое развитие предприятия как фактор экономического роста региона // Экономика и организация управления. – 2008. № 3. – с. 59 - 65.
5. Azapagic A., Perdan S. Indicators of Sustainable Development for Industry: A General Framework // Process Safety and Environmental Protection, Volume 78, Issue 4, July 2000, p 243-261

6. Medvedeva Y., Kolgan M. Priority goals for the strategic development of industrial enterprises based on sustainable marketing // E3S Web of Conferences 258, 06023 (2021), p. 9.

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ НА УСТОЙЧИВОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

Эльшад ЮСИФОВ,
Руслан ГАСЫМОВ,
Фатима РЗАЕВА

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается важность обеспечения устойчивого развития и различные аспекты достижения устойчивого развития. В этом контексте в результате анализа статистических показателей в статье определено, что уровень развития промышленных предприятий обуславливает макроэкономическую стабильность в Азербайджане и, таким образом, устойчивые тенденции развития. Для того чтобы более подробно увидеть влияние на устойчивое экономическое развитие страны, в статье анализируется состав промышленных предприятий по формам собственности, а также по масштабам. В статье также отражена роль промышленности в инклюзивном развитии развитых стран и изучение ее возможных эффектов. В конце подводятся соответствующие результаты исследования.

Ключевые слова: устойчивое экономическое развитие, макроэкономическая стабильность, занятость, промышленное производство, конкурентоспособность.

ANALYSIS OF IMPACT OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN AZERBAIJAN

Elshad YUSIFOV,
Ruslan GASIMOV,
Fatima RZAYEVA

SUMMARY

The article examines the importance of ensuring sustainable development and various aspects of achieving sustainable development. In this context, it is determined as a result of the analysis of statistical indicators in the article that the level of development of industrial enterprises leads to macroeconomic stability in Azerbaijan and thus sustainable development trends. In order to see the impact on the sustainable economic development of the country in more detail, the composition of industrial enterprises according to the type of ownership, as well as according to the scale, is analyzed in the article. The role of industry in the inclusive development of developed countries and the study of its possible effects are also reflected in the article. At the end, relevant results from the research are summarized.

Keywords: sustainable economic development, macroeconomic stability, employment, industrial production, competitiveness.

Məqalə redaksiyaya daxil olub: 01.05.2023

Təkrar işlənməyə göndərilib: 15.05.2023

Çapa qəbul olunub: 14.07.2023